

ACC. N:R. 5199

Landskap: Småland Upptecknat av: Frans Petersson
 Härad: Kinnevald Adress: Smålamåla Ushult
 Socken: Ushult Berättat av: Densamme, född 1888
 Uppteckningsår: 1934 Född år samt av döda eller ännu
 i livet varande infödde Ushultabor

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Uppteckningen rör "jubalbreu"

1) "jubalbreven", som efterträdde de i stugorna i denna bygd sedan allmänt förekommande, på vägg målade väggbonaderna, voro komma till denna ort redan på 1840-talet, kanske än tidigare. Dessa äldre, med motiv ur bibeln försedda bilderack voro ofta försedda med svensk text, varför de givetvis voro komma från svensk tryckart. De föreställde Adam och Eva i paradiset, jesu födelse, jesu bergspredikan, jesus åter påskelammet med sina

Skriv endast på denna sida!

6 sid.

Lärjungar o. s. v.

- 2) De tryckta bildarken benämndes "julabrev". Beteckningen kistbrev eller kistebrev finns - såvitt uppteckna sen vet - ike i Ushultsdialekten.
- 3) "julabreven" fästades med knappnålar, smånubb (kaadnubb) eller "träskaspik" fast på väggarna. Detta arbete, som vanligtvis utfördes julaftons morgon, kallades att "pinna (penna) upp julabrev". Endast om man fösedde "julabrevet" med ram, kunde man hänga det samma på väggen. Så snart den 13 januari, "Tjunada-Knut", var inne, plockade man i regel ner sina "julabrev", men i en och annan stuga glömdes man bort att göra detta, varför

de fingo sitta kvar år efter år, tills de av ålderdom, spiserök och flugsmuts blevo så fula, "att di ansåes å inte va våra å ha setness på ena vägg."

Vanligtvis hade man blott ett eller högst två julabrev på varje vägg i stugan, men ofta förekom det undantag från denna regel. En gammal, Maria Flåkansson i Smöråmila, kallad "Maja i haven", född år 1832 död 1916, brukade kläda hela väggarna i sin stuga med julabrev. Någon gång inramade man arken och försedde dem med glas. Uppvecklarens morfar, en gubbe vid namn Nils Kautsson hade således en serie julabrev om "Den heliga Genarevas historia", vilka han hade försatt med

glas och ram. Dessa ark, vilka vore av tyskt ursprung, hade ej angivet tryckår.

4) Julbrevet häftes på marknader och av gårdfarihandlare. De julbrev, som utbjödes här på 1880- och 1890-talen, vore nog alla av tysk tillverkning. Priset på dessa julbrev varierade mellan tio och tjugo öre styck.

En bonde i Trehörna äger ett med djurbilder försatt julbrev, som han påstår vara minst 75 år gammalt. Då denne bonde är mycket rik och ej på något sätt skulle kunna förmås att sälja något av sina fäders gods, kan ett köp av detta julbrev ej komma ifråga. Detta brev, som är av tysk tillverkning, saknar angivet tryckår.

Det är numera ganska illa medfaret.

5) Att en person skänkt bort ett julabrev till en god vän, kan mycket väl ha hänt, men någon allmän sed har det ej varit.

6) Många julabrev föreställde frälsaren. När en eller annan äldre gummor stannade framför ett dylikt julabrev, nej hon upprepade gånger, medan hon andaktsfullt knäppte samman sina händer. Eljest är det ej känt att dessa julabrev ägde några som helst övernaturliga egenskaper.

5199.

Tilläggs till Frans Peterssons, Imciomala,
Utskult, till Lunds Universitets Folkminnes-
arkiv insända svar på specialfråga 49: "julebrev"

Hemmansägaren Peter Magnus Magnusson i
Danskult, Utskult, berättar, att han för
några år sedan av hemmansägaren Sven
Magnus Petersson, Degerstads, Utskult, köpte
ett med bibliskt motiv försett
"julebrev", som var tryckt år 1808 hos
Eva Rask, Växjö, eller på samma
tryckeri, där tidningen Nya Mexiö-
bladet år 1810 började utgivas. Detta
"julebrev" blev sedan sålt till Nordiska
museet i Stockholm. Tyvärr kan herr
Magnusson numera ej närmare beskriva
julebrevets utseende.

Skriv endast på denna sida!

6.
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV